CURTEA DE APEL BĂLŢI

Prima instanţă: Judecătoria Drochia sediul Rîşcani (jud.S.Godorogea)
Dosarul nr.3a-127/2023
2-23146377-03-3a-23102023

D E C I Z I E

Colegiul Civil şi de Contencios administrativ

27 octombrie 2023 mun. Bălţi

În componenţa:
Preşedintele şedinţei, judecător Stela Procopciuc
Judecătorii Elena Grumeza
Natalia Chircu
Grefier Olga Topada

examinând în şedinţă publică apelul declarat de Consiliul Electoral al Circumscripţiei Electorale II Rîşcani nr.27 şi apelul declarat de Sandu Alexandru, în cauza civilă la contestaţia în contencios administrativ formulată de Matei Ana împotriva Consiliul Electoral al Circumscripţiei Electorale II Rîşcani nr.27, Consiliului Electoral al Circumscripţiei Electorale I Hiliuţi nr.27/11, persoană terţă Sandu Alexandru şi Autoritatea Naţională de Integritate, privind anularea actelor administrative şi obligarea la emiterea actului administrativ, împotriva hotărârii Judecătoriei Drochia sediul Rîşcani din 20 octombrie 2023,-

a constatat:

Pretenţiile reclamantului:

1. La 15 octombrie 2023 Matei Ana a înaintat în instanţa de judecată contestaţie către Consiliul Electoral al Circumscripţiei Electorale II Rîşcani nr.27, Consiliul Electoral al Circumscripţiei Electorale I Hiliuţi nr.27/11, persoană terţă Sandu Alexandru şi Autoritatea Naţională de Integritate privind anularea actelor administrative şi obligarea la emiterea actului administrativ.

2. În motivarea contestaţiei a invocat că prin hotărârea nr.5 din 05.10.2023 emisă de Consiliul Electoral al Circumscripţiei Electorale I Hiliuţi nr.27/11 dânsa a fost înregistrată în calitate de candidat la funcţia de primar al s.Hiliuţi r.Rîşcani, desemnat de PSRM.

3. Prin hotărârea nr.13 din 08.10.2023 a Consiliului Electoral al Circumscripţiei Electorale I Hiliuţi nr.27/11 a fost înregistrat Sandu Alexandru în calitate de candidat la funcţia de primar al s.Hiliuţi r.Rîşcani, desemnat de PAS.

4. Afirmă reclamanta că hotărârea nr.13 din 08.10.2023 i-a fost înmînată la 06.10.2023, fiindu-i explicate drepturile de contestare de 3 zile de la data recepţionării, cu cerere prealabilă către organul electoral ierarhic superior (nefiind indicat denumirea şi adresa), dar care constituie CECE nr.27 r.Rîşcani.

5. Susţine reclamanta că hotărârea nr.13 din 08.10.2023 este vădit ilegală şi a fost contestată cu cererea prealabilă la 09.10.2023, care a fost respinsă prin hotărârea nr.151 din 12.10.2023 de Consiliul Electoral al Circumscripţiei Electorale II Rîşcani nr.27.

6. Consideră Matei Ana că hotărârea adoptata de Consiliul Electoral al Circumscripţiei Electorale II Rîşcani nr.27 este vădit ilegală, urmând a fi anulată.

7. Menţionează că, în cazul lui Sandu Alexandru există circumstanţe, ce împiedică exercitarea dreptului său de a fi ales şi deci, este ilegală înregistrarea lui de către organul electoral corespunzător în calitate de candidat electoral.

8. Indică asupra faptului că prin Actul de constatare nr.346/25 din 28.10.2021, Autoritatea Naţională de Integritate la p.1 a stabilit că Sandu Alexandru, în calitate de primar al s.Hiliuţi r.Rîşcani, a admis încălcarea Regimului juridic al conflictelor de interese în exercitarea atribuţiilor de serviciu, nesoluţionând conflictul de interese în termenul prevăzut de lege în perioada anilor 2019-2020. În p.3 al actului de constatare s-a dispus decăderea lui Sandu Alexandru din dreptul de a exercita funcţii publice şi funcţii de demnitate publică, inclusiv funcţia de primar, pe termen de 3 ani de la încetarea mandatului sau de la data rămânerii definitive a actului de constatare sau rămânerii irevocabile şi definitive a hotărârii judecătoreşti, p.4 - cu înregistrarea acestuia în Registrul de stat al persoanelor care au interdicţia de a ocupa o funcţie publică şi demnitate publică.

9. Menţionează că prin hotărârea Curţii de Apel Chişinău din 28.02.2022 contestaţia lui Sandu Alexandru s-a respins cu menţinerea actului de constatare nr.346/25 din 28.10.2021. Prin încheierea irevocabilă a Curţii Supreme de Justiţie din 19.10.2022 recursul lui Sandu Alexandru a fost declarat inadmisibil cu menţinerea deciziei instanţei de apel fără modificări. Prin încheierea CSJ din 21.06.2023 cererea de revizuire a hotărârii judecătoreşti depusă de Sandu Alexandru s-a respins ca inadmisibilă.

10. Invocă reclamanta, că în circumstanţele menţionate Sandu Alexandru a fost înregistrat ilegal în calitate de candidat la funcţia de primar al s.Hiliuţi contrar prevederilor art. 16 alin.2 lit.d) Cod electoral, prin hotărârea din 06.10.2023 de

către CECE Hiliuţi 27/11, prin urmare hotărârea autorităţii publice electorale este lovită de nulitate absolută.

11. Susţine că Consiliul Electoral al Circumscripţiei Electorale I Hiliuţi nr.27/11 a încălcat şi cerinţele art.68 al.(11) Codul Electoral, care stabileşte că în cazul existenţei restricţiilor prevăzute la al.1 lit.f), va refuza înregistrarea acestuia, întrucât Sandu Alexandru a făcut o declaraţie falsă pe propria răspundere că dânsul nu cade sub incidenţa restricţiilor stabilite în art.16 al.2 lit.c),d) şi că în privinţa sa sunt emise Acte de constatare rămase definitive referitoare la regimul declarării averilor şi intereselor personale, la stările de incompatibilitate sau la confiscare averii nejustificate- fapt care se contrazice hotărârilor Autorităţii Naţionale de Integritate şi judecătoreşti menţionate mai sus. Faptul dat lezează şi drepturile contracandidatului Matei Ana, care este în drept să fie asigurată de o concurenţă egală, echitabilă şi justificată al campaniei electorale, drept garantat de Constituţia RM.

12. În corespundere cu art.92 Cod Electoral, petiţionarul a anexat la cererea prealabilă şi probe - Actul de constatare al Autorităţii Naţionale de Integritate nr.346/25 din 28.10.2021, hotărârea Curţii de Apel Chişinău din 28.02.2022, încheierile irevocabile şi definitive ale Curţii Supreme de Justiţie din 19.10.2022 şi din 21.06.2023, prin care actul de constatare al Autorităţii Naţionale de Integritate a fost menţinut fără modificări.

13. Relevă reclamanta că, contrar normelor Codului Electoral, dar şi Codului Administrativ, la examinarea cererii prealabile nu s-a ţinut cont de probele apărării petiţionarului anexate la cererea prealabilă, din care rezultă incontestabil că contracandidatul electoral Sandu Alexandru a fost înregistrat contrar legii în Lista electorală menţionată supra, în pofida faptului că dispune de restricţii de a ocupa funcţii publice şi de demnitate publică, inclusiv de primar, intrate în vigoare, menţinute prin hotărâri judecătoreşti incontestabile.

14. Prin hotărârea nr.151 din 12.10.2023 Consiliul Electoral al Circumscripţiei Electorale II Rîşcani nr.27 se constată existenţa Actului de constatare al Autorităţii Naţionale de Integritate nr.346/25 din 28.10.2021, menţinut prin hotărâri judecătoreşti definitive şi irevocabile, însă, mai constată fără probatoriu că pe rolul instanţei de judecată se află cauza civilă la acţiunea Autorităţii Naţionale de Integritate vs Sandu Alexandru privind încetarea mandatului de primar, hotărârea nu este pronunţată.

15. Mai constată Consiliul Electoral al Circumscripţiei Electorale II Rîşcani nr.27 că Sandu Alexandru a prezentat explicaţii că există scrisoare nr.04/7532 din 03.10.2023 venită de la CEC cu scop de informare precum că dânsul nu este

inlclus în registrul persoanelor private de dreptul de a ocupa funcţii de răspundere prin Acte de constatare al Autorităţii Naţionale de Integritate. Consiliul Electoral al Circumscripţiei Electorale II Rîşcani nr.27 a conchis neîntemeiat că în baza acestei scrisori din 04.10.2023, conform Regulamentului CEC nr.1128/2023, art.101 lit.c) Cod Electoral, contestaţia concurentului electoral Matei Ana urmează a fi respinsă.

16. Astfel, Consiliul Electoral al Circumscripţiei Electorale II Rîşcani nr.27 prin hotărârea emisă a încălcat dreptul la un proces echitabil, ori, probele depuse de petiţionar şi apărătorul său nu au fost apreciate la justa valoare, contrar art.96 Cod Electoral, care stabilesc că contestatarul îşi probează faptele pe care îşi întemeiază pretenţiile formulate, fiind responsabil de veridicitatea şi calitatea probelor prezentate, iar al.3)- în cazul contestaţiilor privind hotărârile organelor electorale, sarcina probării legalităţii revine acestor organe.

17. Susţine reclamanta Matei Ana că, încălcând cerinţele art.85 Cod administrativ autoritatea publică nu a stabilit din oficiu aspectele de fapt ale cazului care face obiectul procedurii.

18. Autoritatea publică nu numai că nu a executat nici o investigaţie necesară, ori faptele au fost probate fondat de către petiţionarul şi avocatul său, nefiind înaintate obiecţii; iar în cazul procedurii electorale care are caracter de urgenţă, întemeiate pe interesul public, faptele invocate de parte şi necombătute nici de oponenţi, nici de Consiliul Electoral al Circumscripţiei Electorale II Rîşcani nr.27 la soluţionarea cererii prealabile stabilite nu sânt contestabile.

19. Încălcând cerinţele art.91 Cod administrativ autoritatea publică a decis conform convingerii sale libere respingerea contestaţiei pe care a considerat-o neîntemeiată, dar neluând în considerare întreaga procedură administrativă, inclusiv toate probele şi faptele, care au importanţă pentru caz, inclusiv cele favorabile petiţionarului.

20. Nefiind de acord cu modalitatea de cercetare a probatoriului în procedura extrajudiciară, invocă reclamanta că actul administrativ emis nu este motivat potrivit procedurii stabilite la art.118 al.2 din Codul administrativ.

21. Astfel că probele şi faptele petiţionarului nu au fost apreciate corespunzător, ci arbitrar, fapt ce se egalează cu o lipsă de ascultare şi auzire, indiferenţă totală faţă de opiniile şi probele incontestabile, nu s-au luat în consideraţie, fiind puse la baza hotărârii doar explicaţiile terţului şi scrisoarea sa de referinţă, nefiind verificată din punct de vedere al exactităţii- Registrul de stat al interdicţiilor Autorităţii Naţionale de Integritate.

22. Astfel, se pretinde la insuficienţa motivării actului administrativ, de comun cu aprecierea eronată a probelor şi normelor materiale.

23. În drept, contestaţia se întemeiază pe dispoziţiile art.98-101 Cod electoral, art.224 alin.1 Cod administrativ.

24. Solicită reclamanta Matei Ana:

1)anularea hotărârii nr.13 din 08.10.2023 emisă de Consiliul Electoral al Circumscripţiei Electorale I Hiliuţi nr.27/11;

2)anularea hotărârii nr.151 din 12.10.2023, emisă de Consiliul Electoral al Circumscripţiei Electorale II Rîşcani nr.27;

3)pronunţarea unei hotărâri prin care să fie obligat Consiliul Electoral al Circumscripţiei Electorale I Hiliuţi nr.27/1**1** să emită o hotărâre de respingere a cererii lui Sandu Alexandru de înregistrare în calitate de candidat la funcţia de primar al s.Hiliuţi r.Rîşcani.

Poziţia instanţei de fond:

25. Prin hotărârea Judecătoriei Drochia sediul Rîşcani din 20 octombrie 2023 contestaţia în contencios administrativ s-a admis.

26. S-a anulat hotărârea nr.13 din 08.10.2023 emisă de Consiliului Electoral al Circumscripţiei Electorale I Hiliuţi nr.27/11, prin care a fost înregistrat Sandu Alexandru ca candidat la funcţia de primar al sat. Hiliuţi, raionul Rîşcani, desemnat de PAS.

27. S-a anulat hotărârea nr.151 din 12.10.2023, emisă de Consiliului Electoral de Circumscripţie II Rîşcani nr.27.

28. S-a obligat Consiliului electoral al Circumscripţiei Electorale I Hiliuţi nr.27/11 să emită o hotărâre de respingere a cererii lui Sandu Alexandru de înregistrare în calitate de candidat la funcţia de primar al sat.Hiliuţi, raionul Rîşcani.

Exercitarea căii de atac:

29. La 21 octombrie 2023 Sandu Alexandru a declarat apel preliminar împotriva hotărârii Judecătoriei Drochia sediul Rîşcani din 20 octombrie 2023, solicitând casarea integrală a acesteia şi emiterea unei noi hotărâri prin care contestaţia să fie respinsă. La 23 octombrie 2023 a depus apelul motivat.

30. La 23 octombrie 2023 Consiliul Electoral al Circumscripţiei Electorale II Rîşcani nr.27 a declarat apel motivat împotriva hotărârii Judecătoriei Drochia sediul Rîşcani din 20 octombrie 2023, solicitând casarea integrală a acesteia şi emiterea unei noi hotărâri prin care contestaţia să fie respinsă. La 26 octombrie 2023 a fost depus apel suplimentar.

Termenul de declarare a apelului:

31. Articolul 231 alin.1 Cod administrativ prevede că hotărîrile judecătoriilor adoptate în contenciosul administrativ pot fi contestate cu apel.

32. Potrivit art.232 alin.1 din Codul administrativ, apelul se depune la instanţa de judecată care a emis hotărârea contestată în termen de 30 de zile de la pronunţarea dispozitivului hotărârii, dacă legea nu stabileşte un termen mai mic.

33. Articolul 2 alin.2 Cod administrativ stipulează că anumite aspecte ce ţin de activitatea administrativă privind domenii specifice de activitate pot fi reglementate prin norme legislative derogatorii de la prevederile prezentului cod numai dacă această reglementare este absolut necesară şi nu contravine principiilor prezentului cod.

34. În conformitate cu dispoziţiile art.5 alin.3 din Legea cu privire la actele normative nr.100 din 22.12.2017, normele juridice speciale sînt aplicabile în exclusivitate anumitor categorii de raporturi sociale sau subiecţi strict determinaţi. În caz de divergenţă între o normă generală şi o normă specială, care se conţin în acte normative de acelaşi nivel, se aplică norma specială.

35. În conformitate cu art.95 alin.1, 8 Cod electoral, în perioada electorală, termenul general de depunere a contestaţiilor este de 3 zile, care se calculează începând cu ziua următoare zilei în care a fost săvârşită acţiunea, a fost identificată inacţiunea sau a fost adoptată hotărârea. Înaintarea acţiunilor în contencios administrativ, precum şi exercitarea căilor de atac împotriva actelor judecătoreşti se efectuează în termenul stabilit la alin.(1).

36. Din materialele cauzei rezultă că Judecătoria Drochia sediul Rîşcani a pronunţat dispozitivul hotărârii la 20 octombrie 2023 (f.d.111), astfel termenul de contestare de 3 zile a început să curgă din ziua imediat următoare - 21 octombrie 2023 şi a expirat la 23 octombrie 2023, inclusiv. Cererile de apel au fost declarate la 21 octombrie 2023 de Sandu Alexandru şi la 23 octombrie 2023 de Consiliul Electoral al Circumscripţiei Electorale II Rîşcani nr.27, ceea ce confirmă faptul, că cererile de apel sunt declarate cu respectarea termenului legal de contestare.

Argumentele părţilor:

37. <u>În motivarea apelului Sandu Alexandru</u> a invocat că actul de constatare al Autorităţii Naţionale de Integritate nr.346/25 din 28.10.2021, pct.3 şi pct.4 stabileşte că dînsul se decade din dreptul de a exercita o funcţie publică sau de demnitate publică, inclusiv funcţia de primar, cu excepţia celor electorale, pe o perioadă de 3 ani, se înscrie dl Alexandru Sandu în Registrul de stat al persoanelor

care au interdictie de a ocupa o funcţie publică sau de demnitate publică de la data revocării mandatului sau de la data rămânerii definitive a actului de constatare ori din data rămânerii definitive si irevocabile a hotărârii judecătoreşti, prin care se confirmă existenta conflictului de interese.

38. Susţine apelantul că norma de la alin.(6), art.23 din Legea nr.133/2016, condiţionează decăderea din dreptul de a exercita o funcţie publică sau de demnitate publică pentru 3 ani de la eliberarea sau destituirea din funcţie. Or, pentru a putea aplica interdicţia de a candida pentru un nou mandat de primar, este necesar ca persoanei să-i fi fost încetat mandatul - eliberare sau destituire din funcţie în condiţiile alin.(3)-(5). În situatia, în care nu exista astfel de eliberări/destituiri din funcţia de primar, acest fapt face imposibilă aplicarea interdicţiei de a candida la o funcţie publică/de demnitate publică potrivit art.23 alin.(6).

39. Deoarece mandatul nu i-a fost încetat în condiţiile art.23, alin.(3)-(5) al Legii nr.133/2016 privind declararea averii si intereselor personale, nu îi sunt aplicabile prevederile art.68 alin.(11) din Codul electoral, fapt confirmat atât de autoritatea legislativă a statului, cât şi de Autoritatea Naţională de Integritate.

40. <u>În motivarea apelului Consiliul Electoral al Circumscripţiei Electorale II Rîşcani nr.27</u> a indicat că prin hotărârea nr.13 din 08.10.2023, Consiliul Electoral al Circumscripţiei Electorale I Hiliuţi nr.27/11, Sandu Alexandru a fost înregistrat în calitate de candidat la funcţia de primar al s.Hiliuţi r-nul Rîşcani, desemnat de Partidul Politic „Partidul Acţiune şi Solidaritate”.

41. La 9 octombrie 2023 dna Matei Ana, candidat electoral din partea Partidului Politic ’’Partidul Socialiştilor din Republica Moldova” şi avocatul său Procopciuc Angela au depus la Consiliul Electoral al Circumscripţiei Electorale II Rîşcani nr.27 o contestaţie (cerere prealabilă), prin care solicită anularea hotărârii CECE I Hiliuţi nr.27/11, nr.13 din 08.10.2023 cu privire la înregistrarea concurentului electoral Sandu Alexandru ca candidat la funcţia de primar, desemnat din partea Partidului Politic ’’Partidul Acţiune şi Solidaritate”.

42. În motivarea contestaţiei, contestatarul a invocat că la 28.10.2021 în privinţa dlui Sandu Alexandru, primar al satului Hiliuţi, raionul Rîşcani, a fost emis Actul de constatare nr.346/25 al Autorităţii Naţionale de Integritate, prin care s-a constatat încălcarea regimului juridic al conflictelor de interese şi prin care acesta se decade din dreptul de a exercita o funcţie publică sau o funcţie de demnitate publică, inclusiv şi funcţia de primar, cu excepţia celor electorale, pe o perioadă de 3 ani, de la data revocării mandatului sau de la data rămânerii definitive a actului de constatare ori din data rămânerii definitive şi irevocabile a hotărârii judecătoreşti,

prin care se confirmă existenţa conflictului de interese. Prin decizia Curţii Supreme de Justiţie din 19 octombrie 2022 s-a respins ca inadmisibilă cererea de revizuire depusă de dnul Sandu Alexandru, cu menţinerea deciziei Curţii de Apel Chişinău prin care actul administrativ contestat a fost declarat ca unul legal.

43. Examinând materialele cauzei, explicaţiile şi probele prezentate de Sandu Alexandru, Consiliul Electoral al Circumscripţiei Electorale II Rîşcani nr.27 a constatat că în adresa CECE II Rîşcani nr.27 a fost remisă scrisoarea nr.CEC-8/3132 din 04 octombrie 2023 prin care, aferent scrisorii nr.04/7532 din 03 octombrie 2023 a Autorităţii Naţionale de Integritate, a fost transmisă lista actualizată a persoanelor private de dreptul de a ocupa funcţii de răspundere prin actul de constatare emis de Autoritatea Naţională de Integritate, în care nu se regăseşte dnul Sandu Alexandru, candidat la funcţia de primar din partea Partidului Politic ''Partidul Acţiune şi Solidaritate".

44. La şedinţa Consiliului Electoral al Circumscripţiei Electorale II Rîşcani nr.27 din 12 octombrie 2023 a fost examinată contestaţia depusă de dna Matei Ana, unde s-au discutat toate argumentele sus menţionate, cu expunerea poziţiei membrilor CECE II Rîşcani nr.27. În rezultatul punerii la vot a proiectului de hotărâre privind respingerea contestaţiei, au votat ''Pentru" - 6 membri din 9 prezenţi.

45. Susţine apelantul că la momentul examinării contestaţiei, verificând Registrul interdicţiilor plasat pe site-ul oficial al Autorităţii Naţionale de Integritate a Republicii Moldova, s-a constatat că Sandu Alexandru nu se regăseşte în registrul dat, deaceea consideră că CECE II Rîşcani nr.27 a aplicat just şi întemeiat prevederile art.16 alin.(2) din Codul Electoral la emiterea hotărârii nr.151 din 12.10.2023 cu privire la respingerea contestaţiei depuse de către dna Matei Ana şi avocatul acesteia.

46. Intimata Matei Ana în referinţa la cererile de apel declarate de Sandu Alexandru şi de Consiliul Electoral al Circumscripţiei Electorale II Rîşcani nr.27 a solicitat respingerea acestora, cu menţinerea hotărârii primei instanţe.

47. A invocat argumentele contestaţiei, suplimentar a menţionat că în cazul candidatului Sandu Alexandru există circumstanţe, care indică la faptul, că dânsul întruneşte condiţiile pentru a-i refuza înregistrarea în calitate de candidat la funcţia de primar în alegerile locale din 5 noiembrie 2023, având în vedere restricţiile impuse la exercitarea drepturilor electorale, prevăzute de art.16 alin.2 lit.d) Cod electoral, care prevede că nu pot fi alese persoanele private de dreptul de a ocupa funcţii de răspundere prin hotărîre judecătorească definitivă.

48. Relevă intimata că, soluţionând cauza în fond, instanţa de judecată a concluzionat corect că actul administrativ contestat contravine normelor legii - Codului

Electoral, dar şi din motiv că nu este motivat în baza probelor prezentate de contestatar.

49. Remarcă faptul, că apelanţii nu neagă existenţa actului ANI de constatare emis în privinţa lui Sandu Alexandru intrat în vigoare, prin care a fost privat de dreptul de a ocupa funcţii, dar invocă că această privare începe din data revocării mandatului printr-o hotărâre de judecată, care în cazul lui nu a intrat în vigoare, deoarece cauza se află la instanţa de apel.

50. Consideră neîntemeiat argumentul apelantului Sandu Alexandru precum că i se încalcă dreptul a accede la o funcţie publică, or, potrivit art.39 al.2 din Constitutia RM accesul la o funcţie publică se asigură doar în condiţiile legii.

51. Consideră intimata că instanţa de judecată corect a dat apreciere critică referinţei ANI, prin care exprimă opinia că Sandu Alexandru ar putea candida în funcţia de primar, deoarece hotărârea judecătorească prin care i s-a revocat mandatul de primar nu a intrat în vigoare, fiind contestată la instanţa de apel, şedinţa pe data de 21.11.2023, deoarece tertul se referă la altă circumstanţă, care nu este în normele Codului Electoral.

Poziţia părţilor expusă în şedinţa instanţei de apel:

52. Apelantul Sandu Alexandru a solicitat casarea hotărârii primei instanţe, cu emiterea unei noi hotărâri prin care contestaţia să fie respinsă, dat fiind că nu are interdicţie de a candida la funcţia de primar.

53. Reprezentantul apelantului Sandu Alexandru, avocatul Doronceanu Olesea a susţinut apelul, solicitând admiterea apelului, cu casarea hotărârii instanţei de nivelul unu, a prezentat în scris argumente suplimentare la cererea de apel.

54. Reprezentantul apelantului Consiliul Electoral al Circumscripţiei Electorale II Rîşcani nr.27, Busuioc Aureliu a solicitat admiterea apelului, casarea hotărârii emise de prima instanţă pe marginea contestaţiei depuse de Matei Ana.

55. Reprezentantul intimatei Matei Ana, avocatul Procopciuc Angela a solicitat respingerea cererilor de apel ca neîntemeiate.

56. Reprezentantul intimatului Consiliului Electoral al Circumscripţiei Electorale I Hiliuţi nr.27/11, Matei Zinaida a solicitat admiterea cererilor de apel, cu casarea hotărârii primei instanţe.

57. Reprezentantul terţului Autoritatea Naţională de Integritate, legal citat prin intermediul poştei electronice, în şedinţa de judecată nu s-a prezentat şi n-a comunicat instanţei motivele neprezenţei, referinţă nu a depus.

58. Potrivit art.239 alin.2 Cod administrativ, participanţii la proces se citează. În citaţie se comunică locul, data şi ora şedinţei. Neprezentarea participanţilor la proces nu împiedică instanţa de apel să decidă în privinţa apelului.

59. În consecinţă, instanţa de apel consideră posibilă examinarea cererilor de apel în lipsa reprezentantului Autorităţii Naţionale de Integritate.

Aprecierea instanţei de apel:

60. Analizând legalitatea hotărârii atacate, prin prisma argumentelor invocate în cererea de apel şi materialelor din dosar, Completul specializat pentru examinarea acţiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil şi de contencios administrativ al Curţii de Apel Bălţi consideră pasibile de admitere cererile de apel din următoarele considerente.

61. Potrivit art.98 alin.(1), 3) Cod electoral, în ordinea procedurii contenciosului administrativ, instanţele de judecată competente examinează acţiunile în domeniul electoral după cum urmează: curţile de apel soluţionează cererile de apel împotriva actelor judecătoreşti emise de judecătorii în cadrul litigiilor electorale.

62. Alineatul (2) al art.98 Cod electoral prevede că acţiunea în contencios administrativ înaintată la instanţa de judecată competentă se examinează în conformitate cu prevederile prezentului cod şi ale Codului administrativ.

63. Conform art.101 alin.(6), (7) Cod electoral, instanţele judecătoreşti adoptă şi pronunţă hotărâri şi decizii, precum şi emit încheieri în conformitate cu prevederile Codului administrativ şi ale Codului de procedură civilă. Actele judecătoreşti emise în condiţiile prezentului capitol sunt definitive şi executorii din momentul pronunţării, cu excepţia cazurilor de suspendare a executării acestora.

Cu referire la admisibilitatea acţiunii.

64. Potrivit art. 2 alin.1) Cod administrativ**, p**revederile prezentului cod determină statutul juridic al participanţilor la raporturile administrative, atribuţiile autorităţilor publice administrative şi ale instanţelor de judecată competente pentru examinarea litigiilor de contencios administrativ, drepturile şi obligaţiile participanţilor în procedura administrativă şi cea de contencios administrativ.

65. Potrivit art. 3, legislaţia administrativă are drept scop reglementarea procedurii de înfăptuire a activităţii administrative şi a controlului judecătoresc asupra acesteia, în vederea asigurării respectării drepturilor şi a libertăţilor prevăzute de lege ale persoanelor fizice şi juridice, ţinîndu-se cont de interesul public şi de regulile statului de drept.

66. Conform art. 5 Cod administrativ, activitatea administrativă reprezintă totalitatea actelor administrative individuale şi normative, a contractelor administrative, a actelor reale, precum şi a operaţiunilor administrative realizate de autorităţile publice în regim de putere publică, prin care se organizează aplicarea legii şi se aplică nemijlocit legea.

67. Potrivit art. 10 alin.1) Cod administrativ, actul administrativ individual este orice dispoziţie, decizie sau altă măsură oficială întreprinsă de autoritatea publică pentru reglementarea unui caz individual în domeniul dreptului public, cu scopul de a produce nemijlocit efecte juridice, prin naşterea, modificarea sau stingerea raporturilor juridice de drept public.

68. Potrivit art. 17 Cod administrativ, drept vătămat este orice drept sau libertate stabilit/stabilită de lege căruia/căreia i se aduce atingere prin activitate administrativă.

69. Prin acţiunea depusă reclamanta invocă încălcarea dreptului său de a fi ales în condiţii echitabile şi democratice, reieşind din faptul că înregistrarea în cursa electorală a candidatului la funcţia de primar în satul Hiliuţi rl Rîşcani, Sandu Alexandru, a avut loc cu încălcări legale.

70. Sub acest aspect Colegiul notează prevederile art. 20 Cod administrativ, potrivită căruia dacă printr-o activitate administrativă se încalcă un drept legitim sau o libertate stabilită prin lege, acest drept poate fi revendicat printr-o acţiune în contencios administrativ, cu privire la care decid instanţele de judecată competente pentru examinarea procedurii de contencios administrativ, conform prezentului cod.

71. Iar potrivit art. 39 alin.(1) Cod administrativ, controlul judecătoresc al activităţii administrative este garantat şi nu poate fi îngrădit. (2) Orice persoană care revendică un drept vătămat de către o autoritate publică în sensul art.17 sau prin nesoluţionarea în termenul legal a unei cereri se poate adresa instanţei de judecată competente.

72. Mai mult, potrivit art. 189 al. (1) Cod administrativ, orice persoană care revendică încălcarea unui drept al său prin activitatea administrativă a unei autorităţi publice poate înainta o acţiune în contencios administrativ.

73. La acest capitol sunt relevante şi prevederile Codului electoral, care la art. 94 al.1- dreptul de a depune contestaţia, stabileşte că în calitate de subiect al contestaţiei poate fi alegătorul, grupul de iniţiativă, blocul electoral, concurentul electoral sau participantul la referendum care revendică încălcarea drepturilor sale legitime prevăzute de prezentul cod şi de alte acte normative în domeniul electoral.

74. Iar potrivit art. 1 Cod electoral, prin noţiunea de concurent electoral se înţelege persoana care candidează pentru funcţia de primar şi este înregistrat de consiliile electorale de cirmscripţie respective-în cazul alegerilor locale.

75. Se învederează, că prin hotărîrea nr.5 din 05.10.2023 CECE I Hiliuţi nr.27/11 Matei Ana a fost înregistrată în calitate de candidat la funcţia de primar al s. Hiliuţi Rîşcani, desemnat de PSRM.

76. Iar prin Hotărîrea nr.13 din 08.10.2023 al CECE I Hiliuţi nr.27/11 a fost înregistrat Sandu Alexandru în calitate de candidat la funcţia de primar al s.Hiliuţi r.Rîşcani, desemnat de PAS.

77. Prin urmare, atît Matei Ana cît şi Sandu Alexandru au calitatea de ”concurent electoral”, prin urmare reclamanta este subiect de sesizare în contencios administrativ.

78. Cu referire la termenul de contestare, Colegiul reiterează prevederile art. 209 alin.1 Cod administrativ, potrivit căruia acţiunea în contestare şi acţiunea în obligare se înaintează în decurs de 30 de zile, dacă legea nu prevede altfel. Acest termen începe să curgă de la: a) data comunicării sau notificării deciziei cu privire la cererea prealabilă sau data expirării termenului prevăzut de prezentul cod pentru soluţionarea acesteia.

79. Totodată, potrivit art. 98 al.1 Cod electoral, în ordinea procedurii contenciosului administrativ, instanţele de judecată competente examinează acţiunile în domeniul electoral după cum urmează: 1) judecătoriile în primă instanţă soluţionează contestaţiile împotriva acţiunilor/inacţiunilor şi a hotărârilor organelor electorale după efectuarea procedurii de examinare a cererii prealabile.

80. Conform art. 208 al.1 Cod administrativ, până la înaintarea acţiunii în contencios administrativ se va respecta procedura prealabilă, cu excepţiile prevăzute de lege.

81. Prin urmare, în cazul litigiiolor electorale respectarea procedurii prealabile este obligatorie, procedură care la caz s-a respectat.

82. Subsecvent, potrivit art. 95 al. 1) Cod electoral, în perioada electorală, termenul general de depunere a contestaţiilor este de 3 zile, care se calculează începând cu ziua următoare zilei în care a fost săvârşită acţiunea, a fost identificată inacţiunea sau a fost adoptată hotărârea.

83. În speţă, Hotărîrea nr.13 al CECE Hiliuţi nr.27/11 prin care a fost înregistrat Sandu Alexandru în calitate de candidat la funcţia de primar al s.Hiliuţi r.Rîşcani, desemnat de PAS s-a adoptat la 08.10.2023, iar cererea prealabilă s-a formulat la 09.10.2023, prin urmare în termenul legal.

84. Potrivit art. 100 al. 1 Cod electoral, în perioada electorală, autorităţile competente examinează contestaţiile în termen de 3 zile de la depunere.

85. Prin Hotărîrea nr.151 din 12.10.2023 CECE Rîşcani nr.27 a respins cererea prelabilă, iar la 16.10.2023 (cu respectarea prevederilor art. 112 al.2 CPC), Matei Ana a formulat acţiune în instanţa de contencios administrativ al Judecătoriei Drochia, prin urmare în termenul legal.

86. În condiţiile cadrului legal precitat, Completul specializat pentru examinarea acţiunilor în contencios administrativ al Curţii de Apel Bălţi concluzionează că acţiunea în control administrativ înaintată de Matei Ana privind anularea în tot a Hotărîrii nr.13 al CECE Hiliuţi nr.27/11 prin care a fost înregistrat Sandu Alexandru în calitate de candidat la funcţia de primar al s.Hiliuţi r.Rîşcani, desemnat de PAS adoptată din 08.10.2023 şi Hotărîrii nr.151 din 12.10.2023 CECE Rîşcani nr.27 prin care s-a respins cererea prelabilă, cu obligarea emiterea actului administrativ individual de respingere a înregistrării cadidatului, întruneşte condiţiile de admisibilitate.

Referitor la fondul acţiunii de control administrativ Colegiul Civil reţine următoarele.

87. Actele cauzei certifică faptul că prin hotărârea nr.5 din 5 octombrie 2023 a Consiliului Electoral al Circumscripţiei Electorale I Hiliuţi nr.27/11 a fost înregistrată Matei Ana în calitate de candidat la funcţia de primar din partea Partidului Socialiştilor din Republica Moldova pentru alegerile locale din 5 noiembrie 2023 (f.d.15).

88. Prin hotărârea nr.13 din 8 octombrie 2023 a Consiliului Electoral al Circumscripţiei Electorale I Hiliuţi nr.27/11 a fost înregistrat Sandu Alexandru în calitate de candidat la funcţia de primar din partea Partidului Politic Acţiune şi Solidaritate pentru alegerile locale din 5 noiembrie 2023 (f.d.16).

89. Matei Ana a contestat hotărârea nr.13 din 8 octombrie 2023 a Consiliului Electoral al Circumscripţiei Electorale I Hiliuţi nr.27/11, prin care a fost înregistrat Sandu Alexandru în calitate de candidat la funcţia de primar din partea Partidului Politic Acţiune şi Solidaritate pentru alegerile locale din 5 noiembrie 2023.

90. Drept temei de anulare a actului administrativ individual menţionat Matei Ana a invocat existenţa actului de constatare nr.346/25 din 28 octombrie 2021, emis de Autoritatea Naţională de Integritate în privinţa Sandu Alexandru, prin care s-a constatat încălcarea regimului juridic al conflictelor de interese de către Sandu Alexandru, fiindu-i aplicată interdicţie de a exercita o funcţie publică sau de demnitate publică, inclusiv funcţia de primar, pe o perioadă de 3 ani. Actul de constatare fiind definitiv şi irevocabil prin hotărârea Curţii de Apel Chişinău din

28 februarie 2022, încheierile Curţii Supreme de Justiţie din 19 octombrie 2022 şi din 21 iunie 2022 (f.d.19-21), limitează dreptul ultimului de a fi ales în funcţia de primar conform art. 16 lit.d) Cod electoral, prin urmare, în opinia reclamantei, înregistrarea ultimului în cursa electorală este ilegală.

91. Urmare a examinării cererii prealabile, prin hotărârea nr.151 din 12 octombrie 2023 Consiliul Electoral al Circumscripţiei Electorale II Rîşcani nr.27 a respins cererea prealabilă (f.d.25).

92. La 15 octombrie 2023 Matei Ana a înaintat în instanţa de judecată contestaţie către Consiliul Electoral al Circumscripţiei Electorale II Rîşcani nr.27, Consiliul Electoral al Circumscripţiei Electorale I Hiliuţi nr.27/11, persoană terţă Sandu Alexandru şi Autoritatea Naţională de Integritate, solicitând anularea hotărârilor nr.13 din 08.10.2023, emisă de Consiliul Electoral al Circumscripţiei Electorale I Hiliuţi nr.27/11 şi anularea hotărârii nr.151 din 12.10.2023, emisă de Consiliului Electoral al Circumscripţiei II Rîşcani nr.27; pronunţarea unei hotărâri prin care să fie obligat Consiliul Electoral al Circumscripţiei Electorale I Hiliuţi nr.27/11 să emită o hotărâre de respingere a cererii d.Sandu Alexandru de înregistrare în calitate de candidat la funcţia de primar al s.Hiliuţi r.Rîşcani.

93. Prin hotărârea Judecătoriei Drochia sediul Rîşcani din 20 octombrie 2023 contestaţia în contencios administrativ s-a admis. S-a anulat hotărârea nr.13 din 08.10.2023 emisă de Consiliului Electoral al Circumscripţiei Electorale I Hiliuţi nr.27/11, prin care a fost înregistrat Sandu Alexandru ca candidat la funcţia de primar al sat. Hiliuţi, raionul Rîşcani, desemnat de PAS. S-a anulat hotărârea nr.151 din 12.10.2023, emisă de Consiliului Electoral de Circumscripţie II Rîşcani nr.27. S-a obligat Consiliului electoral al Circumscripţiei Electorale I Hiliuţi nr.27/11 să emită o hotărâre de respingere a cererii lui Sandu Alexandru de înregistrare în calitate de candidat la funcţia de primar al sat.Hiliuţi, raionul Rîşcani.

94. În motivarea soluţiei de admitere a contestaţiei instanţa de prim nivel a concluzionat că CECE Hiliuţi nr.27/18 a încălcat cerinţele art.68 al.(11) Codul Electoral, care stabileşte că în cazul existenţei restricţiilor prevăzute la al.1 lit.f), va refuza înregistrarea acestuia. A menţionat instanţa, că Sandu lexandru, avînd actul de costatare a ANI, menţinut prin hotărîri judecătoreşti irevocabile, se încadrează în interdicţiile stabilite la art. 16 lit.f) CE, prin urmare înregistrarea acestuia în calitate de candidat la funcţia de primar este ilegală.

95. La 21 octombrie 2023 Sandu Alexandru a declarat apel preliminar împotriva hotărârii Judecătoriei Drochia sediul Rîşcani din 20 octombrie 2023, solicitând

casarea integrală a acesteia şi emiterea unei noi hotărâri prin care contestaţia să fie respinsă. La 23 octombrie a fost depus apelul motivat.

96. La 23 octombrie 2023 Consiliului Electoral al Circumscripţiei Electorale II Rîşcani nr.27 a declarat apel motivat împotriva hotărârii Judecătoriei Drochia sediul Rîşcani din 20 octombrie 2023, solicitând casarea integrală a acesteia şi emiterea unei noi hotărâri prin care contestaţia să fie respinsă. La 26 octombrie 2023 a depus apelul suplimentar.

97. Reieşind din natura juridică a problemelor şi normelor de drept aplicabile cauzei, raportate la circumstanţele speţei, Colegiul civil şi de contencios administrativ consideră că soluţia instanţei inferioare este eronată şi urmează a fi casată integral, din considerentele ce succed.

98. Potrivit art.240 alin.(1) lit.c) Cod administrativ, examinând cererea de apel, instanţa de apel adoptă una dintre următoarele decizii: casează integral hotărîrea primei instanţei şi emite o nouă decizie.

99. Articolul 239 alin.1 Cod administrativ reglementează că examinarea şi soluţionarea cererii de apel are loc în şedinţă publică, iar în cazuri de excepţie stabilite de lege – în şedinţă închisă. Dacă participanţii la proces convin de comun acord, examinarea şi soluţionarea cererii de apel are loc în procedură scrisă.

100. Potrivit art.194 alin.(1) Cod administrativ, în procedura în prima instanţă, în procedura de apel şi în procedura de examinare a recursurilor împotriva încheierilor judecătoreşti se soluţionează din oficiu probleme de fapt şi de drept.

101. Conform art.195 Codul administrativ, procedura acţiunii în contenciosul administrativ se desfăşoară conform prevederilor prezentului cod. Suplimentar se aplică corespunzător prevederile Codului de procedura civilă, cu excepţia art.169–171.

102. În conformitate cu prevederile art.231 alin.(2) din Codul administrativ, pentru procedura în apel se aplică corespunzător prevederile cap. II din cartea a treia, dacă din prevederile prezentului capitol nu rezultă altceva.

103. Suplimentar, Colegiul specializat scoate în evidenţă că în conformitate cu prevederile art.219 al. (1),(3) Cod administrativ, instanţa de judecată este obligată să cerceteze starea de fapt din oficiu în baza tuturor probelor legal admisibile, nefiind legată nici de declaraţiile făcute, nici de cererile de solicitare a probelor înaintate de participanţi. Instanţa de judecată nu are dreptul să depăşească limitele prtetenţiilor din acţiune, însă, totodată, nu este legată de textul cererilor formulate de participanţii la proces.

104. Potrivit art.22 alin.(1) din Codul administrativ, autorităţile publice şi instanţele de judecată competente cercetează starea de fapt din oficiu. Acestea stabilesc felul şi

volumul cercetărilor şi nu sunt legate nici de expunerile participanţilor, nici de cererile lor de reclamare a probelor.

105. În conformitate cu art.130 Cod de procedură civilă, instanţa judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multiaspectuală, completă, nepărtinitoare şi nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul şi interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege. Nici un fel de probe nu au pentru instanţa judecătorească o forţă probantă prestabilită fără aprecierea lor. Fiecare probă se apreciază de instanţă privitor la pertinenţa, admisibilitatea, veridicitatea ei, iar toate probele în ansamblu, privitor la legătura lor reciprocă şi suficienţa pentru soluţionarea cauzei.

106. Astfel, prevederile legale enunţate în mod expres, obligă instanţa de apel să verifice circumstanţele şi raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanţe, precum şi cele care nu au fost stabilite şi este obligată să verifice legalitatea hotărârii în întregul ei şi să se pronunţe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

107. Respectiv, conform practicii CEDO instanţa de apel, potrivit regulilor unui proces echitabil pornind de la aprecierea rolului determinant al concluziilor sale, are obligaţia să examineze efectiv problemele esenţiale care îi sunt supuse aprecierii şi să nu se limiteze doar la însuşirea motivelor şi concluziilor date de instanţa inferioară. (Hirro Balani c. Spaniei, nr.18064/91 din 09.12.1994 §27; Georgiadis v.Greciei nr.21522/93 din 29.05.1997 §43).

108. Subsecvent, instanţa de apel accentuează că, potrivit recomandărilor Avizului nr.11 din 2008 al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni în atenţia Comitetului de Miniştri al Consiliului Europei privind calitatea hotărârilor judecătoreşti se invocă că o motivaţie şi o analiză clară, sunt cerinţele fundamentale ale hotărârilor judecătoreşti şi un aspect important al dreptului la un proces echitabil.

109. Conform art.5 din Codul administrativ, activitatea administrativă reprezintă totalitatea actelor administrative individuale şi normative, a contractelor administrative, a actelor reale, precum şi a operaţiunilor administrative realizate de autorităţile publice în regim de putere publică, prin care se organizează aplicarea legii şi se aplică nemijlocit legea.

110. Potrivit art.10 alin.1 Cod administrativ, actul administrativ individual este orice dispoziţie, decizie sau altă măsură oficială întreprinsă de autoritatea publică pentru reglementarea unui caz individual în domeniul dreptului public, cu scopul de a produce nemijlocit efecte juridice, prin naşterea, modificarea sau stingerea raporturilor juridice de drept public.

111. Conform art.11 alin.1 lit.a) Cod administrativ, actele administrative individuale pot fi: acte defavorabile – actele care impun destinatarilor lor obligaţii, sancţiuni, sarcini sau afectează drepturile/interesele legitime ale persoanelor ori care resping, în tot sau în parte, acordarea avantajului solicitat.

112. Potrivit art.17 Cod administrativ, drept vătămat este orice drept sau libertate stabilit/stabilită de lege căruia/căreia i se aduce atingere prin activitate administrativă.

113. Dispoziţiile art.139 alin.3 Cod administrativ statuiază că un act administrativ individual rămîne valabil atîta timp cît nu este retras, revocat sau anulat într-un alt mod ori nu s-a consumat prin expirarea timpului sau într-un alt mod.

114. Astfel, art.20 Cod administrativ prevede că, dacă printr-o activitate administrativă se încalcă un drept legitim sau o libertate stabilită prin lege, acest drept poate fi revendicat printr-o acţiune în contencios administrativ, cu privire la care decid instanţele de judecată competente pentru examinarea procedurii de contencios administrativ, conform prezentului cod.

115. Conform art.189 alin.1,2 Cod administrativ, orice persoană care revendică încălcarea unui drept al său prin activitatea administrativă a unei autorităţi publice poate înainta o acţiune în contencios administrativ. O acţiune în contencios administrativ poate fi înaintată şi atunci cînd autoritatea publică nu a soluţionat în termen legal o cerere.

116. Potrivit art.206 alin.1 lit.a), b) Cod administrativ, o acţiune în contencios administrativ poate fi depusă pentru: anularea în tot sau în parte a unui act administrativ individual (acţiune în contestare); obligarea autorităţii publice să emită un act administrativ individual (acţiune în obligare).

117. În contextul pretenţiilor deduse judecării, instanţa de apel notează că problema de drept în prezenta acţiune constituie contestaţie electorală şi este raportată la condiţiile de înregistrare a candidaţilor la alegerile locale.

118. În sensul art.1 Cod electoral, următoarele noţiuni semnifică:

- *alegeri generale* – orice tip de alegeri care au loc, de regulă, într-o singură zi, de duminică, conform actului de stabilire a alegerilor, pe întreg teritoriul ţării;
- *candidat* – persoană care este desemnată pentru ocuparea unei funcţii publice elective din partea partidelor politice sau a blocurilor electorale, înregistrată în modul corespunzător;
- *circumscripţie electorală* – unitate electorală administrativă în care se organizează şi se desfăşoară alegerile;
- *contestatar* – subiect care depune contestaţii în condiţiile prezentului cod;

- *contestaţie* – cerere în formă scrisă, inclusiv cerere prealabilă, depusă de contestatar în condiţiile prezentului cod.

119. Instanţa de apel concretizează că prin Hotărârea Comisiei Electorale Centrale a RM nr.1108 din 4 iulie 2023 s-a stabilit data de 5 noiembrie 2023 pentru desfăşurarea alegerilor locale generale.

120. Articolul 15 Cod electoral stipulează că dreptul de a fi aleşi îl au cetăţenii Republicii Moldova cu drept de vot care întrunesc condiţiile prevăzute de prezentul cod.

121. Conform art.38 alin.3 din Constituţia RM, dreptul de a fi ales este garantat cetăţenilor Republicii Moldova cu drept de vot, în condiţiile legii.

122. Potrivit art.91 alin.2 şi 3 din Codul electoral, contestaţiile depuse în condiţiile prezentului cod se examinează de către organele electorale, respectându-se ierarhia acestora. În cazurile stabilite de prezentul cod, precum şi de alte acte normative, contestaţiile se examinează de către alte organe (autorităţi) în limita competenţelor atribuite. În sensul alin.(2), legalitatea actelor administrative ale organului electoral emitent, precum şi acţiunile/inacţiunile acestuia se contestă direct la organul electoral ierarhic superior. După respectarea procedurii prealabile, decizia organului electoral emitent, după caz, decizia organului electoral ierarhic superior în partea adoptării unei noi soluţii pe marginea cererii prealabile se contestă direct în instanţa de judecată în a cărei rază teritorială se află organul electoral respectiv.

123. Referitor la cerinţa din contestaţie privind anularea hotărârii nr.13 din 8 octombrie 2023, emisă de Consiliul Electoral al Circumscripţieie Electorale I Hiliuţi nr.27/11 prin care Sandu Alexandru a fost înregistrat în calitate de candidat la funcţia de primar al s.Hiliuţi r-ul Rîşcani, desemnat de Partidul Politic „Partidul Acţiune şi Solidaritate", instanţa de apel notează că potrivit art.162 Cod electoral, desemnarea şi înregistrarea candidaţilor se fac în condiţiile capitolului VII, care se aplică în mod corespunzător.

124. Concomitent, Completul de judecată accentuiază că prin Hotărârea CEC nr.1103/2023, modificată prin Hotărârea CEC nr.1202/2023 s-a aprobat Regulamentul privind particularităţile de desemnare şi înregistrare a candidaţilor la alegerile locale, care la pct.1, 3, 4, 5 prevede că prezentul regulament stabileşte condiţiile de desemnare a candidaţilor pentru funcţia de primar şi de consilier al consiliului local (de nivelul întâi şi de nivelul al doilea), procedura de întocmire, prezentare şi verificare a documentelor în vederea înregistrării candidaţilor din partea partidelor politice, blocurilor electorale şi candidaţilor independenţi (grupurilor de iniţiativă) la funcţia de primar şi de consilier al consiliului local. Procedura şi criteriile legale privind condiţiile speciale pentru desemnarea

candidaţilor, colectarea semnăturilor pentru susţinerea candidaţilor independenţi, inclusiv înregistrarea grupurilor de iniţiativă, prezentarea şi verificarea listelor de subscripţie, depunerea şi verificarea documentelor pentru înregistrarea concurenţilor electorali în cadrul alegerilor locale sunt prevăzute în capitolul VII şi titlul V din Codul electoral, precum şi în actele administrative adoptate de Comisia Electorală Centrală. Activitatea de desemnare a candidaţilor va fi realizată cu respectarea principiilor legalităţii, transparenţei, echităţii şi egalităţii de şanse, iar subiecţii implicaţi în acest proces vor da dovadă de o conduită etică corespunzătoare. În procesul de examinare şi verificare a conformităţii actelor prezentate pentru înregistrarea concurenţilor electorali, funcţionarii electorali din cadrul consiliilor electorale de circumscripţie se vor ghida de principiile legalităţii şi celerităţii, vor da dovadă de competenţă profesională şi vor trata în mod deschis, imparţial şi echitabil, fără privilegii şi discriminări, toţi subiecţii implicaţi în acest proces.

125. Conform pct.6 lit.a) din Regulamentul privind particularităţile de desemnare şi înregistrare a candidaţilor la alegerile locale, aprobat prin hotărârea CEC nr.1103/2023, dreptul de a desemna candidaţi pentru alegeri, în cazul în care se întrunesc toate condiţiile stabilite de Codul electoral nr.325/2022, de prezentul regulament şi de alte acte administrative, adoptate de Comisia Electorală Centrală în acest sens, îl au: partidele politice înregistrate până la data intrării în vigoare a hotărârii Comisiei Electorale Centrale cu privire la stabilirea datei alegerilor locale, în conformitate cu statutele (regulamentele) lor şi cu legislaţia existentă.

126. Potrivit pct.7 lit.a) din Regulamentul privind particularităţile de desemnare şi înregistrare a candidaţilor la alegerile locale, aprobat prin hotărârea CEC nr.1103/2023, procedura de desemnare a candidaţilor la funcţia de primar şi de consilier al consiliului local cuprinde: în cazul partidelor politice şi al blocurilor electorale – aprobarea, în cadrul şedinţelor organelor abilitate în conformitate cu prevederile statutare sau, după caz, cu acordurile de constituire ale acestora, confirmată prin procesele-verbale (extrase din procesele-verbale), a hotărârilor / deciziilor privind desemnarea candidaţilor la funcţia de primar şi listei de candidaţi pentru funcţia de consilier al consiliului local, precum şi întocmirea şi prezentarea actelor prevăzute la art. 68 alin. (1) lit. a), c) – f), h) – l) şi art. 163 din Codul electoral nr.325/2022 în vederea înregistrării în calitate de concurent electoral.

127. Punctul 12 din Regulamentul privind particularităţile de desemnare şi înregistrare a candidaţilor la alegerile locale, aprobat prin hotărârea CEC nr.1103/2023, indică la condiţiile speciale pentru candidaţi la alegerile locale şi anume: au dreptul de a

fi aleşi primari cetăţenii Republicii Moldova cu drept de vot care: a) au împlinit, inclusiv în ziua alegerilor, vârsta de 23 de ani; b) au cel puţin studii generale obligatorii prevăzute la art. 13 din Codul educaţiei nr. 152/2014; c) nu au restricţii de a exercita dreptul de a alege şi de a fi ales în condiţiile art. 16 alin. (2) din Codul electoral.

128. Potrivit art. 68 al. 1 Cod electoral, pentru înregistrarea în calitate de concurent electoral, partidele politice, blocurile electorale, candidaţii independenţi sau candidaţii la funcţia de Preşedinte al Republicii Moldova prezintă, cel târziu cu 30 de zile înainte de ziua alegerilor, Comisiei Electorale Centrale sau consiliilor electorale de circumscripţie următoarele documente: a) hotărârea/decizia confirmată prin procesul-verbal sau, după caz, prin extras din procesul-verbal al şedinţei organului central sau teritorial al partidului politic sau al blocului electoral privind desemnarea candidatului (listei de candidaţi întocmite conform art.111 şi 163); b) listele de subscripţie cu numărul suficient de semnături ale susţinătorilor candidatului independent sau ai candidatului la funcţia de Preşedinte al Republicii Moldova, conform art.113, 139 şi 164; c) datele biografice ale candidatului; d) declaraţia candidatului privind consimţământul lui de a candida la funcţia pentru care a fost desemnat; e) declaraţia de avere şi interese personale pe ultimul an înainte de scrutin, conform modelului aprobat de Comisia Electorală Centrală. Declaraţia se face publică conform procedurii prevăzute în regulamentul aprobat de Comisia Electorală Centrală; f) declaraţia candidatului pe propria răspundere, prin care confirmă că: – nu cade sub incidenţa restricţiilor stabilite la art.16 alin.(2) lit.c)–f); – în privinţa sa nu au fost emise acte de constatare rămase definitive referitoare la regimul declarării averilor şi intereselor personale, la stările de incompatibilitate şi la confiscarea averii nejustificate, acte care nu sunt prescrise; g) certificatul de sănătate al candidatului pentru funcţia de Preşedinte al Republicii Moldova, eliberat de instituţia medicală la care acesta se află în evidenţă; h) declaraţia candidatului pentru funcţia de Preşedinte al Republicii Moldova sau pentru funcţia de primar privind suspendarea, pe durata mandatului, a funcţiilor incompatibile cu funcţia de Preşedinte al Republicii Moldova sau de primar, în cazul în care persoana este aleasă şi validată; i) declaraţia despre suspendarea din funcţia deţinută, din momentul începerii campaniei electorale – pentru persoanele care cad sub incidenţa art.16 alin.(3); j) copia de pe diploma de studii, în cazul candidaţilor pentru funcţia de Preşedinte al Republicii Moldova şi cea de primar; k) după caz, simbolul electoral în variantă electronică şi pe suport de hârtie; l) copia de pe actul de identitate al candidatului.

129. Iar potrivit alin. 2 modelele sau caracteristicile tehnice ale documentelor prevăzute la alin.(1) şi modul de completare şi/sau de prezentare a acestora se stabilesc prin regulamentele privind particularităţile de desemnare şi înregistrare a candidaţilor pentru fiecare tip de scrutin organizat, aprobate de Comisia Electorală Centrală.

130. Colegiul notează că prin pct.27 din Regulamentul privind particularităţile de desemnare şi înregistrare a candidaţilor la alegerile locale, aprobat prin hotărârea CEC nr.1103/2023, s-a stabilit forma şi conţinutul, modelele cererilor şi actelor anexate la aceasta.

131. Astfel, în pct.29 din Regulamentul privind particularităţile de desemnare şi înregistrare a candidaţilor la alegerile locale, aprobat prin hotărârea CEC nr.1103/2023, se stabileşte că cererea întocmită în condiţiile pct. 27 se va depune la consiliul electoral de circumscripţie personal de către candidatul independent sau persoana împuternicită a partidului politic sau blocului electoral, fiind înregistrată într-un registru de evidenţă a corespondenţei de intrare, întocmit conform regulilor de ţinere a lucrărilor de secretariat.

132. În speţă s-a stabilit că cererea de înregistrare a candidatului pentru funcţia de primar a fost depusă personal de Sandu Alexandru.

133. Potrivit pct.48 din Regulamentul privind particularităţile de desemnare şi înregistrare a candidaţilor la alegerile locale, aprobat prin hotărârea CEC nr.1103/2023, documentele prezentate în condiţiile capitolului V şi ale art. 68, 163 şi 164 din Codul electoral nr.325/2022 sunt examinate de consiliul electoral de circumscripţie în termen de cel mult 7 zile de la data primirii acestora.

134. Pct.50 din Regulamentul privind particularităţile de desemnare şi înregistrare a candidaţilor la alegerile locale, aprobat prin hotărârea CEC nr.1103/2023 reglementează că în procesul de examinare şi verificare a autenticităţii datelor înscrise în documentele prezentate de candidaţii în alegeri, consiliul electoral de circumscripţie poate să solicite informaţii aferente în acest sens şi de la alte entităţi, inclusiv prin intermediul Comisiei Electorale Centrale.

135. Conform pct.51 din Regulamentul privind particularităţile de desemnare şi înregistrare a candidaţilor la alegerile locale, aprobat prin hotărârea CEC nr.1103/2023, dacă actele prezentate corespund cerinţelor cadrului normativ aferent, consiliul electoral de circumscripţie adoptă o hotărâre privind înregistrarea candidaţilor desemnaţi în alegeri (conform modelelor din anexele nr. 13, nr. 13a şi 13b).

136. În conformitate cu pct.53 din Regulamentul privind particularităţile de desemnare şi înregistrare a candidaţilor la alegerile locale, aprobat prin hotărârea CEC nr.1103/2023, în cazul în care documentele prezentate nu corespund cerinţelor

stabilite de prezentul regulament şi de alte acte normative aferente, precum şi în condiţiile art. 68 alin. (11), 163 alin. (3) şi/ sau 164 alin. (3) din Codul electoral nr.325/2022, consiliul electoral de circumscripţie refuză înregistrarea în calitate de concurent electoral sau a candidatului de pe listă, adoptând în acest sens o hotărâre motivată.

137. Conform art.68 alin.5 Cod electoral, în termen de 7 zile de la data primirii actelor enumerate la alin.(1), organul electoral respectiv efectuează sau refuză înregistrarea candidaţilor desemnaţi în alegeri. Hotărârile adoptate de organele electorale în acest sens pot fi contestate în condiţiile stabilite la capitolul XIII.

138. În contestaţie Matei Ana invocă încălcarea de către Consiliul Electoral al Circumscripţiei Electorale I Hiliuţi nr.27/11 la înregistrarea candidatului la funcţia de primar Sandu Alexandru, a prevederilor art.16 alin.2 lit.d) Cod electoral, deoarece dînsul are restricţii la dreptul de a fi ales, deoarece este privat de dreptul de a ocupa funcţii de demnitate publică, făcînd trimitere în sensul menţionat la Actul constatare a Autorităţii Naţionale de Integritate nr. 346/25 din 28.10.2021.

139. Conform art.93 Cod administrativ, (1) fiecare participant probează faptele pe care îşi întemeiază pretenţia. (2) Prin derogare de la prevederile alin. (1), fiecare participant probează faptele atribuite exclusiv sferei sale. (3) Reglementări suplimentare sau derogatorii sânt admisibile doar în baza prevederilor legale.

140. Art.194 alin. (1) Cod administrativ, prevede că, în procedura în prima instanţă, în procedura de apel şi în procedura de examinare a recursurilor împotriva încheierilor judecătoreşti se soluţionează din oficiu probleme de fapt şi de drept.

141. Potrivit art.137 alin.(1) -(4) Cod administrativ, în exercitarea dreptului discreţionar atribuit, autorităţile publice trebuie să acţioneze cu bună-credinţă în limitele legal stabilite şi cu respectarea scopului pentru care le-a fost atribuit dreptul. Daca autoritatea publică poate decide discreţionar şi doar una din mai multe consecinţe juridice este legală, atunci dreptul discreţionar al autorităţii publice se reduce la alegerea consecinţei juridice/soluţiei legale. Stările de fapt identice în esenţă se tratează identic. O tratare neidentică a două stări de fapt identice se admite numai dacă există un motiv obiectiv. Dacă într-un caz autoritatea publică şi-a exercitat dreptul discreţionar într-un anumit mod, atunci în cazuri similare ea este obligată să îşi exercite dreptul discreţionar în acelaşi mod. Această regulă nu se aplică dacă autoritatea publică intenţionează să îşi schimbe în viitor practica de exercitare a dreptului discreţionar în cazuri similare.

142. Prin drept discreţionar al autorităţii publice se înţelege, pe de o parte, puterea pe care o are autoritatea publică în baza legii să hotărască fie necesitatea actului însuşi, fie cuprinsul lui, fie momentul alcătuirii lui, în funcţie de interesul general

pe care trebuie sa-l satisfacă continuu si permanent serviciul public şi pe de altă parte posibilitatea acesteia de a opta între mai multe soluţii posibile corespunzătoare scopului legii atunci când aplică o dispoziţie legală.

143. Exercitarea dreptului discreţionar nu permite desfăşurarea unei activităţi administrative arbitrare. Astfel, instanţa de judecată analizează dacă, în procesul activităţii sale decizionale, materializată prin totalitatea actelor administrative individuale şi normative, a contractelor administrative, a actelor reale, precum şi a operaţiunilor administrative, autoritatea publică a realizat dreptul discreţionar: 1) cu respectarea limitelor de competenţă şi regulilor de procedură instituite de lege; 2) cu luarea în considerare tuturor faptele relevante; 3) conform scopului acordat prin lege.

144. Articolul 225 alin.2) Cod administrativ prevede că verificarea de către instanţa de judecată, a exercitării de către autoritatea publică a dreptului discreţionar, se limitează la faptul dacă autoritatea publică: a) şi-a exercitat dreptul discreţionar; b) a luat în considerare toate faptele relevante; c) a respectat limitele legale ale dreptului discreţionar; d) şi-a exercitat dreptul discreţionar conform scopului acordat prin lege.

145. Prtin urmare, în speţă, Colegiul civil şi de contencios administrativ al Curţii de Apel Bălţi urmează să stabilească dacă faţă de Sandu Alexandru sunt incidente prevederile art. 16 al. 2 lit.f) Cod elctoral pentru ca ultimul să dispună sau nu de dreptul de a fi ales în funcţie de primar.

146. Cirmustanţele cauzei confirmă că la 5 octombrie 2023 candidatul la funcţia de primar al s.Hiliuţi r.Rîşcani, desemnat de Partidul Acţiune şi Solidaritate, Sandu Alexandru a depus cerere de înregistrare în calitate de candidat la funcţia de primar, la care a anexat Declaraţia pe propria răspundere privind lipsa interdicţiilor, cererea fiind înaintată Consiliului Electoral al Circumscripţiei Electorale I Hiliuţi nr.27/11, afirmând că în privinţa sa nu sunt incidente restricţiile prevăzute la art.16 alin.2 lit.c)-e) şi art.68 alin.1 lit.f) Cod electoral (f.d.63).

147. Totodată, completul judiciar reţine că prin Actul de constatare nr.346/25 din 28.10.2021 Autoritatea Naţională de Integritate a constatat încălcarea regimului juridic al conflictelor de interese de către Sandu Alexandru, primar al s.Hiliuţi r.Rîşcani, manifestat prin nedeclararea şi nesoluţionarea conflictelor de interese reale şi admiterea conflictelor de interese consumate în cazul luării deciziilor şi semnării/încheierii actelor administrative şi juridice în privinţa persoanelor apropiate ”copii” în exercitarea mandatului de primar (pct.1).

148. Conform pct.2 din actul de constatare, din momentul în care actul de constatare rămâne definitiv, în termen de 5 zile se sesizează organul competent în vederea declanşării în privinţa lui Alexandru Sandu procedura de revocare a mandatului de primar al s.Hiliuţi r.Rîşcani. Conform pct.3 din actul de constatare s-a decis decăderea lui Sandu Alexandru din dreptul de a exercita o funcţie publică sau de demnitate publică, inclusiv funcţia de primar, cu excepţia celor electorale, pe o perioadă de 3 ani de la data revocării mandatului, iar potrivit pct.4 al Actului de constatare specificat supra, s-a indicat că, se înscrie, Sandu Alexandru, după încetarea înainte de termen a mandatului, în Registrul de stat al persoanelor care au interdicţie de a ocupa o funcţie publică sau de demnitate publică.

149. Materialele cauzei mai atestă că la 15 noiembrie 2021 Sandu Alexandru a contestat actul de constatare nr.346/25 din 28.10.2021 emis de Autoritatea Naţională de Integritate. Prin hotărârea Curţii de Apel Chişinău nr.3-13/2022 din 28 februarie 2022 acţiunea în contencios administrativ depusă de Sandu Alexandru s-a respins (f.d.19). Prin încheierea Curţii Supreme de Justiţie nr.3ra-580/2022 din 19 octombrie 2022 recursul depus de Sandu Alexandru , reprezentat de avocatul Sergiu Graur s-a declarat inadmisibil (f.d.20). Prin încheierea Curţii Supreme de Justiţie nr.3rh-20/23 din 21 iunie 2023 s-a respins ca inadmisibilă cererea de revizuire depusă de Sandu Alexandru împotriva încheierii Curţii Supreme de Justiţie din 19 octombrie 2022(f.d.21). La 11 octombrie 2023 la Curtea de Apel Chişinău a fost înregistrată cererea de revizuire depusă de Sandu Alexandru împotriva hotărârii Curţii de Apel Chişinău din 28 februarie 2022 (f.d.65-73).

150. Totodată, Colegiul reţine notează că, la data de 25.10.2022, Autoritatea Naţională de Integritate a depus în instanţa de judecată, în contencios administrativ acţiune împotriva lui Sandu Alexandru, cu privire la încetarea înainte de termen a mandatului de primar, iar potrivit portalului instanţelor naţionale se atestă că la 13.10.2023 a fost emisă hotărîre judecătorească de admitere a acţiunii, care nu este definitvă şi executorie, prin urmare nici la momentul înregistrării candidatului, nici la momentul examinării prezentei cauzei nu există un act judecătoresc definitiv de încetare înainte de termen a mandatului.

151. Din conţinutul art.7 alin.2 lit.a) şi i) al Legii cu privire la Autoritatea Naţională de Integritate nr.132 din 17.06.2016 rezidă că în domeniul exercitării controlului privind respectarea regimului juridic al conflictelor de interese, al incompatibilităţilor, restricţiilor şi limitărilor, Autoritatea: constată încălcarea regimului juridic al conflictelor de interese, al incompatibilităţilor, restricţiilor şi limitărilor; ţine Registrul de stat al persoanelor care au interdicţie de a ocupa o funcţie publică sau o funcţie de demnitate publică.

152. Potrivit art.23 alin.8 din Legea privind declararea averii şi a intereselor personale nr.133 din 17.06.2016, Autoritatea Naţională de Integritate ţine Registrul de stat al persoanelor care au interdicţie de a ocupa o funcţie publică sau de demnitate publică, care este publicat pe pagina web oficială a Autorităţii.

153. Instanţa de apel reiterează că prin articolul 16 Cod electoral se instituie restricţii în exercitarea drepturilor electorale, care în alin.2 lit.d) Cod electoral stabileşte că nu pot fi alese persoanele private de dreptul de a ocupa funcţii de răspundere prin hotărîre judecătorească definitivă.

154. Totodată, aceaşi normă stabileşte că Organele electorale sânt informate despre existenţa interdicţiei de către Ministerul Justiţiei, Autoritatea Naţională de Integritate şi/sau de către Ministerul Afacerilor Interne.

155. Subsecvent, instanţa de apel menţionează că, potrivit art. 39 alin. (1) al Legii nr. 132 din 17.06.2016 cu privire la Autoritatea Naţională de Integritate, în cazul în care se constată nedeclararea sau nesoluţionarea unui conflict de interese ori încălcarea regimului juridic al incompatibilităţilor, restricţiilor şi limitărilor, inspectorul de integritate: a) încheie un proces-verbal cu privire la contravenţie şi aplică sancţiunea contravenţională. Termenul de prescripţie a răspunderii contravenţionale nu se aplică; b) după caz, emite un act de constatare în care solicită încetarea mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu ale subiectului declarării şi aplică pentru acesta interdicţia de a ocupa o funcţie publică sau de demnitate publică.(2) Inspectorul de integritate decide dacă dispune măsurile menţionate la alin. (1) lit. b) în funcţie de gradul de vinovăţie al subiectului declarării, de natura abaterii, de numărul şi durata abaterilor, de comiterea unor abateri similare anterior, de prejudiciul adus interesului public şi de funcţia publică deţinută. (3) Dacă actul de constatare rămâne definitiv, Autoritatea sesizează, în termen de cel mult 5 zile, conducerea organizaţiei publice sau a autorităţii responsabile de numirea în funcţie a subiectului declarării în vederea încetării mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu ale acestuia. (4) Din momentul în care actul de constatare rămâne definitiv, Autoritatea se adresează în instanţa de judecată pentru: a) încasarea în folosul statului a prejudiciilor cauzate şi a beneficiilor obţinute în urma actului administrativ, actului juridic sau a deciziei luate cu încălcarea dispoziţiilor legale privind conflictele de interese, incompatibilităţile, restricţiile şi limitările; sau b) declararea nulităţii actului administrativ, a actului juridic sau a deciziei luate cu încălcarea dispoziţiilor legale privind conflictele de interese, incompatibilităţile restricţiile şi limitările, dacă anularea acestora nu aduce daune interesului public.

156. Totodată, potrivit art.19 lit. f) al Legii nr.132 din 17.06.2016 cu privire la Autoritatea Naţională de Integritate, inspectorii de integritate desfăşoară următoarele activităţi: sesizează organizaţia publică în care activează subiectul declarării sau autoritatea responsabilă de numirea în funcţie a acestuia în vederea încetării mandatului, a raporturilor de muncă ori de serviciu ale acestuia în cazul constatării unei stări de incompatibilitate sau a unui conflict de interese.

157. Iar conform art. 39 alin. (2) al Legii nr. 132 din 17.06.2016 cu privire la Autoritatea Naţională de Integritate, Autoritatea Naţională de Integritate, în situaţia constatării încălcării regimului juridic al conflictului de interese, sesizează în termen de cel mult 5 zile de la data rămânerii definitive a actului de constatare, autoritatea responsabilă de numirea în funcţie a subiectului declarării în vederea încetării mandatului.

158. Totodată, Colegiul notează prevederile art. 173 alin. (1) Cod Electoral, potrivit căruia candidatul pentru funcţia de primar se consideră ales dacă a întrunit mai mult de jumătate din voturile valabil exprimate ale alegătorilor care au participat la votare. Respectiv, funcţia de primar este una electivă, ultimul fiind considerat ales ca urmare a obţinerii mai mult de jumătate din voturile valabil exprimate ale alegătorilor care au participat la votare.

159. Iar conform art. 7 alin. (1) al Legii nr. 768 din 02.02.2000 privind statutul alesului local, mandatul alesului local este incompatibil cu: a) exercitarea altei funcţii de demnitate publică; b) calitatea de funcţionar public în oficiile teritoriale ale Cancelariei de Stat; c) calitatea de funcţionar public, de angajat în subdiviziunile autorităţilor administraţiei publice locale (aparatul preşedintelui raionului, primării, primărie şi preturile mun. Chişinău, direcţii, secţii şi alte subdiviziuni), inclusiv ale Adunării Populare a Găgăuziei şi ale Comitetului executiv a Găgăuziei; d) calitatea de şef, de şef adjunct (inclusiv interimatul acestor funcţii) în structurile subordonate autorităţilor publice locale (instituţii publice, servicii, întreprinderi municipale); e) alte cazuri stabilite prin lege, inclusiv cele prevăzute la art. 84 al Legii nr. 436-XV din 28.12.2006 privind administraţia publică locală.

160. Subsecvent, potrivit art.8 alin.(1) al Legii nr.768 din 02.02.2000 privind statutul alesului local, alesul local care se află în unul din cazurile de incompatibilitate prevăzute la art.7 din prezenta lege va demisiona din funcţia incompatibilă cu mandatul deţinut sau îşi va depune mandatul în termen de 30 de zile de la apariţia incompatibilităţii. (3) Primarul, în cazul când se află într-o stare de incompatibilitate prevăzută de lege, este revocat din funcţie fără efectuarea unui referendum local, în baza hotărârii judecătoreşti definitive. Procedura de revocare este iniţiată de către oficiul teritorial al Cancelariei de Stat, din proprie iniţiativă

sau la cererea persoanelor interesate, inclusiv la sesizarea Autorităţii Naţionale de Integritate.

161. În aceeaşi ordine de idei, Colegiul reţine că, în conformitate cu art.23 alin.(6) al Legii nr.133 din 17.06.2016 privind declararea averii şi a intereselor personale, subiectul declarării eliberat sau destituit din funcţie potrivit prevederilor alin. (3)–(5) este decăzut din dreptul de a mai exercita o funcţie publică şi/sau o funcţie de demnitate publică, cu excepţia funcţiilor elective, pe o perioadă de 3 ani de la data eliberării sau destituirii din funcţia publică ori de demnitate publică respectivă sau de la data încetării de drept a mandatului său. Dacă persoana a ocupat o funcţie electivă, ea nu mai poate ocupa aceeaşi funcţie pe o perioadă de 3 ani de la data încetării mandatului.

162. Astfel, reieşind din sensul normei legale menţionate, precum şi din conţinutul Actului de constatare nr. 346/25 din 28.10.2021, Sandu Alexandru urma a fi decăzut din dreptul de a exercita funcţii publice şi funcţii de demnitate publică, inclusiv funcţia de primar, pe o perioadă de 3 ani, din data încetării înainte de termen de mandatului, iar potrivit pct.4 al Actului de constatare, s-a decis înscrierea lui ultimului, după încetarea înainte de termen a mandatului, în Registrul de stat al persoanelor care au interdicţie de a ocupa o funcţie publică sau de demnitate publică.

163. Astfel că, încetarea înainte de termen a mandatului nu operează automat, prin devenirea irevocabil a actului de constatare, ci urmează ca mandatul să înceteze în mod efectiv prin eliberare, destituire sau revocare din funcţie, încetare care la momentul actual nu a avut loc. Astfel că Sandu Alexandru şi-a exercitat mandatul pînă la 04.10.2023 cînd s-a degrevat din funcţie în legătură cu înregistrarea la alegerile locale. Mai mult, că încetarea mandatului de primar al apelantului Sandu Alexandru nu a avut loc odată cu devenirea irevocabil a actului de constatare se confirmă şi prin faptul că însuşi Autoritatea Naţională de Integritate a formula acţiune civilă împotriva acestuia de încetare înainte de termen a mandatului acestuia prin hotărîre judecătorească.

164. De asemenea, prin hotărîrre judecătorească irevocabilă nu s-au instituit restricţii faţă de Sandu Alexandru de a ocupa funcţii de demnitate publciă, inclusiv de primar, or, prin hotărârea Curţii de Apel Chişinău nr.3-13/2022 din 28 februarie 2022 nu s-a auplicat restricţii, ci s-a verificat legalitatea actului emis de ANI.

165. În acest context, Colegiul reieterează că prin scrisoarea Comisiei Electorale Centrale nr.CEC-8/3132 din 4 octombrie 2023 adresată Comisiilor electorale de circumscripţie a fost expediată lista actualizată a persoanelor, care au interdicţia de a ocupa o funcţie publică sau de demnitate publică, din care se confirmă că la

situaţia din 04.10.2023 Sandu Alexandru nu este inclus în lista persoanelor care au interdicţii de a candida la funcţia de primar (f.d.74-76).

166. Reieşind din informaţia extrasă de pe site-ul Autorităţii Naţionale de Integritate, nici la etapa examinării cauzei în prima instanţă, Sandu Alexandru nu era înregistrat în Registrul de stat al persoanelor care au interdicţie de a ocupa o funcţie publică sau o funcţie de demnitate publică (f.d.62).

167. Concomitent, completul specializat pentru examinarea cauzelor de contencios administrativ constată că şi la etapa examinării cauzei în ordine de apel Sandu Alexandru nu este înregistrat în Registrul de stat al persoanelor care au interdicţie de a ocupa o funcţie publică sau o funcţie de demnitate publică.

168. Instanţa de apel reţine argumentul intimatei Matei Ana precum că Sandu Alexandru în declaraţia pe propria răspundere, contrar prevederilor art.68 al.1) lit.f) Cod electoral, nu a indicat Actul de constatare nr.346/25 din 28.10.2021, întocmit de Autoritatea Naţională de Integritate în privinţa lui, rămas definitiv prin hotărârile judecătoreşti menţionate. Însă aceasta nu constituie temei de refuz în înregistrarea candidatului la funcţia de primar, ci doar existenţa restricţiilor stabilite la art. 16 al. 2 CE ar fi condiţionat emietera refuzului, restricţii care la caz nu s-au stabilit.

169. Potrivit art.5 alin.1,8 lit.a), b) al Legii nr.768/2000 privind statutul alesului local, durata mandatului consilierului şi al primarului se stabileşte de Codul electoral. Mandatul primarului încetează înainte de termen în caz de:

a) incompatibilitate a funcţiei, fapt stabilit prin act de constatare rămas definitiv al Autorităţii Naţionale de Integritate;

b) stabilire, prin act de constatare rămas definitiv al Autorităţii Naţionale de Integritate, a emiterii/adoptării de către acesta a unui act administrativ, a încheierii directe sau prin intermediul unei persoane terţe a unui act juridic, a luării sau participării la luarea unei decizii fără soluţionarea conflictului de interese real în conformitate cu prevederile legislaţiei privind reglementarea conflictului de interese.

170. Colegiul civil şi de contencios administrativ precizează că norma alin.6 al art.23 din Legea privind declararea averii şi a intereselor personale nr.133 din 17.06.2016 condiţionează decăderea din dreptul de a exercita o funcţie publică sau de demnitate publică pentru 3 ani de la eliberarea sau destituirea din funcţie.

171. În acest sens, pentru a putea aplica interdicţia de a candida la un nou mandat de primar, este nevoie ca persoanei să-i fi fost încetat mandatul – eliberare sau destituire din funcţie în condiţiile alin.(3)-(5). În situaţia în care nu există astfel de eliberări/destituiri din funcţiile de primari, acest fapt face imposibilă aplicarea

interdicţiei de a candida la o funcţie publică/de demnitate publică potrivit art.23 alin.(6).

172. Reieşind din circumstanţele enunţate, instanţa de apel constată că Consiliul Electoral al Circumscripţiei Electorale I Hiliuţi nr.27/11 întemeiat a înregistrat pe Sandu Alexandru în calitate de candidat la funcţia de primar al s.Hiliuţi r.Rîşcani, dat fiind că nu este întrunită condiţia cumulativă ca mandatul acestuia să fi încetat, pentru a-i fi aplicată interdicţia de a candida la un nou mandat de primar.

173. Pe cale de consecinţă, hotărârea nr.13 din 8 octombrie 2023 emisă de Consiliul Electoral al Circumscripţiei Electorale I Hiliuţi nr.27/11 este legală şi nu poate fi anulată în temeiul art.16, alin.(2), lit. d) şi art.68 alin.(11) al Codului Electoral.

174. Referitor la cerinţa contestaţiei în contencios administrativ privind anularea hotărârii nr.151 din 12 octombrie 2023 emisă de Consiliul Electoral al Circumscripţiei Electorale II Rîşcani nr.27, prin care s-a respins cererea prealabilă formulată de Matei Ana cu privire la anularea hotărârii nr.13 din 8 octombrie 2023 emisă de Consiliul Electoral al Circumscripţiei Electorale I Hiliuţi nr.27/11, Colegiul civil şi de contencios administrativ notează că prin Hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr.1128 din 18 iulie 2023 s-a aprobat Regulamentul privind procedura de examinare a contestaţiilor în perioada electorală.

175. Potrivit pct.1-4 din Regulamentul privind procedura de examinare a contestaţiilor în perioada electorală, aprobat prin hotărârea CEC nr.1128 din 18 iulie 2023, prezentul regulament stabileşte procedura de depunere, examinare şi soluţionare a contestaţiilor în perioada electorală de către organele electorale. În procesul de examinare şi soluţionare a contestaţiilor, organele electorale aplică principiile independenţei, colegialităţii, transparenţei, precum şi cele prevăzute la capitolul III al cărţii întâi din Codul administrativ nr. 116/2018. Alţi subiecţii implicaţi în procesul de examinare a contestaţiilor respectă regulile de etică şi conduită. În activitatea de examinare şi soluţionare a contestaţiilor, membrii organelor electorale se ghidează de principiile legalităţii şi celerităţii, profesionalismului şi tratează în mod deschis, imparţial şi echitabil, fără privilegii şi discriminări, toţi subiecţii implicaţi în acest proces. Organele electorale şi alte autorităţi implicate în procesul de examinare şi soluţionare a contestaţiilor se conduc de Constituţia Republicii Moldova, Codul electoral nr. 325/2022 şi de alte acte normative, inclusiv de prezentul regulament, precum şi de standardele internaţionale şi bunele practici în materie electorală.

176. Conform pct.20 din Regulamentul privind procedura de examinare a contestaţiilor în perioada electorală, aprobat prin hotărârea CEC nr.1128 din 18 iulie 2023, organele electorale examinează contestaţiile în conformitate cu prevederile

Codului electoral nr. 325/2022, ale Codului administrativ nr. 116/2018, ale regulamentelor de activitate şi ale prezentului regulament.

177. Punctul 2 şi 10 din Regulamentul privind procedura de examinare a contestaţiilor în perioada electorală, aprobat prin hotărârea CEC nr.1128 din 18 iulie 2023 statuiază că contestaţiile depuse în condiţiile prezentului cod se examinează de către organele electorale, respectându-se ierarhia acestora. În cazurile stabilite de prezentul cod, precum şi de alte acte normative, contestaţiile se examinează de către alte organe (autorităţi) în limita competenţelor atribuite. Procedura de examinare a contestaţiilor în perioada electorală, precum şi a contestaţiilor privind finanţarea partidelor politice şi a campaniilor electorale, se aprobă prin hotărâre a Comisiei Electorale Centrale.

178. Instanţa de apel atestă că în cadrul examinării contestaţiei(cererii prealabile) de către Consiliul Electoral al Circumscripţiei Electorale II Rîşcani, Sandu Alexandru a dat o explicaţie scrisă pe marginea contestaţiei, menţionând că a depus actele de înregistrare în conformitate cu legislaţia şi că dânsul nu figurează în listele cu interdicţii de a candida, de a fi ales în funcţie electivă, în acelaşi timp a indicat că procesul judiciar nu este finisat(f.d.64).

179. În conformitate cu pct.21, 23 din Regulamentul privind procedura de examinare a contestaţiilor în perioada electorală, aprobat prin hotărârea CEC nr.1128 din 18 iulie 2023, examinarea contestaţiei începe cu expunerea succintă de către membrul raportor a conţinutului părţilor introductive şi descriptive ale proiectului de hotărâre, ulterior organul electoral audiază contestatarul, partea contestată şi, după caz, terţii. Părţile au dreptul să-şi formuleze punctul de vedere asupra cazului şi să pună întrebări, fără a face declaraţii politice şi a adresa întrebări irelevante sau sugestive. După audierea părţilor, membrul raportor prezintă proiectul hotărârii asupra contestaţiei. Ceilalţi membri ai organului electoral pot preciza oricare aspecte ce ţin de proiect, pot pune întrebări părţilor şi membrului raportor, pot înainta amendamente. Amendamentele se formulează clar şi coerent, pentru a putea fi supuse separat votului. În cazul aprobării amendamentelor, proiectul hotărârii este supus votului în întregime cu amendamentele aprobate.

180. Completul de judecată constată că membrul Consiliului Electoral al Circumscripţiei Electorale II Rîşcani nr.27, Garaşciuc Valentina a depus amendament la proiectul de hotărâre în privinţa contestaţiei Matei Ana prin care a propus admiterea contestaţiei şi anularea hotărârii nr.13 din 8 octombrie 2023 a Consiliului Electoral al Circumscripţiei Electorale I Hiliuţi nr.27/11, cu pronunţarea unei noi soluţii prin care a respinge cererea lui Sandu Alexandru

privind înregistrarea ca candidat la funcţia de primar al s.Hiliuţi r.Rîşcani (f.d.89-91).

181. Potrivit procesului-verbal nr.10 din 12 octombrie 2023 a Consiliului Electoral al Circumscripţiei Electorale II Rîşcani nr.27, în cadrul soluţionării contestaţiei depuse de Matei Ana, membrul Consiliului Busuioc Aureliu a propus respingerea contestaţiei, invocând că Consiliul nu deţine informaţia că Sandu Alexandru are interdicţie de a candida la funcţia de primar, deaceea consideră că nu este temei pentru anularea hotărârii de înregistrare a acestuia în calitate de candidat la funcţia de primar al s.Hiliuţi (f.d.92-97).

182. Prin prisma pct.27 din Regulamentul privind procedura de examinare a contestaţiilor în perioada electorală, aprobat prin hotărârea CEC nr.1128 din 18 iulie 2023, hotărârea asupra contestaţiei se adoptă cu votul majorităţii absolute a membrilor organului electoral în conformitate cu procedura descrisă în regulamentul de activitate al acestuia.

183. Potrivit pct.25 din Regulamentul privind procedura de examinare a contestaţiilor în perioada electorală, aprobat prin hotărârea CEC nr.1128 din 18 iulie 2023, după examinarea contestaţiei, organul electoral adoptă una dintre soluţiile prevăzute în art. 101 alin. (2) şi (3) din Codul electoral nr. 325/2022.

184. La rândul său art.101 alin.2, 3 Cod electoral prevede că (2) organul electoral, după examinarea contestaţiei, este în drept să adopte următoarele soluţii: a) să declare inadmisibilă contestaţia; b) să admită integral sau parţial contestaţia; c) să respingă contestaţia ca fiind neîntemeiată; d) să constate încălcările prevederilor cadrului normativ electoral şi/sau să oblige părţile să înlăture încălcările stabilite; e) să aplice sau să solicite aplicarea sancţiunilor pentru încălcările constatate. (3) În cazul contestării hotărârilor emise de organele electorale ierarhic inferioare, organul electoral ierarhic superior are dreptul: a) să declare inadmisibilă contestaţia; b) să respingă contestaţia şi să menţină în vigoare hotărârea organului electoral ierarhic inferior; c) să admită contestaţia şi să modifice sau, după caz, să anuleze parţial ori integral hotărârea organului electoral ierarhic inferior, adoptând o nouă hotărâre.

185. Urmare a examinării contestaţiei formulate de Matei Ana, cu 6 voturi ”pro” şi 3 voturi ”contra”, contestaţia s-a respins.

186. Conform pct.26 din Regulamentul privind procedura de examinare a contestaţiilor în perioada electorală, aprobat prin hotărârea CEC nr.1128 din 18 iulie 2023, hotărârea asupra contestaţiei trebuie să conţină următoarele elemente structurale:
a) titlul;

b) partea introductivă (locul şi data adoptării, denumirea organului electoral, numele/prenumele sau denumirea părţilor, obiectul contestaţiei şi revendicările contestatarului);

c) partea descriptivă (faptele invocate de către contestatar, poziţia părţii contestate, explicaţiile terţilor);

d) motivarea soluţiei (faptele constatate de către organul electoral, temeiul legal de care s-a călăuzit organul electoral, legătura cauzală între circumstanţele cauzei şi soluţia);

e) dispozitivul (soluţia organului electoral conform art. 101 din Codul electoral nr.325/2022);

f) informaţia cu privire la exercitarea căilor de atac;

g) formula de atestare a autenticităţii hotărârii.

187. Conform art.118 alin.1-3 Cod administrativ, motivarea este operaţiunea administrativă prin care se expun considerentele care justifică emiterea unui act administrativ individual. În motivare se indică temeiurile esenţiale de drept şi de fapt pe care le-a luat în considerare autoritatea publică pentru decizia sa. Din motivarea deciziilor discreţionare trebuie să poată fi recunoscute şi punctele de vedere din care autoritatea publică a reieşit la exercitarea dreptului discreţionar. Motivarea trebuie să se refere şi la argumentele expuse în cadrul audierii. Motivarea completă a unui act administrativ individual cuprinde:

a) motivarea în drept – temeiul legal pentru emiterea actului administrativ, inclusiv formele procedurale obligatorii pe care se bazează actul;

b) motivarea în fapt – oportunitatea emiterii actului administrativ, inclusiv modul de exercitare a dreptului discreţionar, dacă este cazul;

c) în cazul actelor administrative defavorabile – o descriere succintă a procedurii administrative care a stat la baza emiterii actului: investigaţii, probe, audieri, opinii ale participanţilor contrare conţinutului final al actului etc.

Motivarea completă este obligatorie, este parte integrantă a actului administrativ individual şi condiţionează legalitatea acestuia.

188. Analizând hotărârea nr.151 din 12 octombrie 2023 a Consiliului Electoral al Circumscripţiei Electorale II Rîşcani nr.27, Colegiul civil şi de contencios administrativ constată că aceasta corespunde condiţiilor de formă stipulate în Regulamentul privind procedura de examinare a contestaţiilor în perioada electorală, aprobat prin hotărârea CEC nr.1128 din 18 iulie 2023, că examinarea cererii prealabile depuse de Matei Ana a avut loc în conformitate cu Codul electoral nr.325/2022, Codului administrativ nr.116/2018, regulamentele de activitate a Consiliilor Electorale ale Circumscripţiilor Electorale şi din

considerentele sus enunţate pretenţia privind anularea hotărârii nr.151 din 12 octombrie 2023 a Consiliului Electoral al Circumscripţiei Electorale II Rîşcani nr.27 se respinge ca neîntemeiată.

189. Având în vedere cele menţionate supra, instanţa de apel reţine argumentele apelanţilor şi respinge argumentele intimatei, care, interpretează eronat normele de drept şi situaţia de fapt, iar concluzia primei instanţe este rezultatul unei interpretări eronate a normelor de drept material.

190. Subsecvent, nefiind constatat temei legal de anulare a hotărârilor nr.13 din 08.10.2023, emisă de Consiliul Electoral al Circumscripţiei Electorale I Hiliuţi nr.27/11 şi nr.151 din 12.10.2023, emisă de Consiliul Electoral al Circumscripţiei Electorale II Rîşcani nr.27, cerinţa din contestaţia formulată de Matei Ana privind obligarea Consiliului Electoral al Circumscripţiei Electorale I Hiliuţi nr.27/11 să emită o hotărâre de respingere a cererii d.Sandu Alexandru de înregistrare în calitate de candidat la funcţia de primar al s.Hiliuţi r.Rîşcani, este neîntemeiată şi se respinge.

191. În stanţa de apel notează că în jurisprudenţa sa Curtea Europeană a reţinut în mod constant că democraţia reprezintă un element fundamental al ordinii publice europene şi că drepturile subiective garantate de articolul 3 al Protocolului nr. 1 la Convenţie, care include dreptul de a vota şi dreptul de a candida la alegeri, sunt cruciale pentru stabilirea şi pentru menţinerea fundamentelor unei democraţii coerente şi efective, guvernate de preeminenţa dreptului (Karácsony şi alţii v. Ungaria [MC], 17 mai 2016, § 141; Teslenko şi alţii v. Federaţia Rusă, 5 aprilie 2022, § 117; Kalda v. Estonia (nr. 2), 6 decembrie 2022, §§ 37-38). Deşi statele membre la Convenţie beneficiază de o marjă de apreciere largă la limitarea exerciţiului drepturilor electorale, limitarea nu trebuie să afecteze însăşi esenţa drepturilor şi să le priveze de efectivitate. De asemenea, limitarea trebuie să urmărească realizarea unui scop legitim şi să utilizeze mijloace care nu sunt disproporţionate (a se vedea Selahattin Demirtaş v. Turcia (nr. 2) [MC], 22 decembrie 2020, § 387; Kalda v. Estonia (nr.2), 6 decembrie 2022, §§ 39-40).

192. Urmare a constatărilor detaliate supra, vis-a-vis de circumstanţele faptice ale cazului dedus judecării în ordine de apel, Colegiul civil şi de contencios administrativ al Curţii de Apel Bălţi concluzionează de a casa integral hotărârea Judecătoriei Drochia sediul Rîşcani din 20 octombrie 2023, cu emiterea unei noi decizii, potrivit căreia contestaţia în contencios administrativ formulată de Matei Ana se respinge.

193. În conformitate cu dispoziţiile art.240 alin.1 lit.c) Cod administrativ, Colegiul civil şi de contencios administrativ,-

d e c i d e:

Casează integral hotărârea Judecătoriei Drochia sediul Rîşcani din 20 octombrie 2023, adoptată în cauza civilă la contestaţia în contencios administrativ formulată de Matei Ana împotriva Consiliului Electoral al Circumscripţiei Electorale II Rîşcani nr.27, Consiliului Electoral al Circumscripţiei Electorale I Hiliuţi nr.27/11, persoană terţă Sandu Alexandru şi Autoritatea Naţională de Integritate privind anularea actelor administrative, cu emiterea unei noi decizii, potrivit căreia contestaţia în contencios administrativ formulată de Matei Ana se respinge.

Decizia este executorie, însă poate fi atacată cu recurs la Curtea Supremă de Justiţie, prin intermediul Curţii Supreme de Justiţie, în termen de trei zile de la pronunţarea deciziei motivate.

Preşedintele şedinţei, judecător Stela Procopciuc

Judecători Elena Grumeza

Natalia Chircu